

# Onthulling plaqueette dr. Martin Luther King jr.

Rede uitgesproken door prof.dr. G. Kuiper Hzn., ter gelegenheid van de onthulling van een plaqueette ter nagedachtenis van dr. Martin Luther King jr. op 5 april 1982.



Mene  
Dame

Toen  
Martin  
of dat  
mense  
en in :  
voork  
oploss  
uitspr  
citere  
De gro  
diep r  
battle  
which  
our at  
softne  
school  
uses th  
knowl  
relatic  
self-re  
mobil  
choser  
De be  
raat? .  
and pe  
person  
and be  
eyes. .  
on the  
not se  
degre  
groun  
colou  
they s  
livelih  
they s  
their :  
judge  
Tensl  
distin

Meneer de Rector Magnificus,  
Dames en Heren,

Toen eind 1964 in faculteit en Senaat eenstemmig mijn voorstel werd aanvaard dr. Martin Luther King jr. een eredoctoraat te verlenen wierp een collega wel de vraag op of dat niet een goedkoop gebaar zou zijn, gezien het feit dat de strijd van de zwarte mensen ver van ons bed plaats vond en een dergelijke situatie van een grote minderheid en in sommige staten zelfs een meerderheid van gekleurde mensen in Nederland niet voorkwam. Goede vraag, waarover ik toen veel heb nagedacht. Ik heb gemeend de oplossing te kunnen vinden in de laatste van de drie passages uit mijn toespraak na het uitspreken van de promotieformule, die ik vanwege de authenticiteit in het Engels zal citeren.

De gronden waarop de verlening van de graad werd gefundeerd: „Therefore we have a deep respect for the manner in which you lead your suppressed fellow-negroes in the battle for a new society: not a bloody revolution, but a revolution without violence, which heaps coals of fire on the heads of those who commit injustice. It did not escape our attention that this is a most effective manner of battle, which has nothing to do with softness. It testifies of sharp insight in human relations: perhaps nowhere as good a school for the sociology of policy can be found as the observation of your battle, which uses the knowledge of social structures, of the observation of your battle, which uses the knowledge of social structures of the possibilities under the law, of the value of relations, of the anticipation of human conduct, of the manner in which the morale and self-respect of the group are strengthened, and of the effect wrought by placing spiritual mobility over against physical force; in which the locations for action were carefully chosen; your insight that tokenism was a track on which the revolution ran dead.”

De betrokkenheid van de Vrije Universiteit; waarom schonk juist zij u dit eredoctoraat? „The latter pretends to be led by the gospel of Jesus Christ in its scientific activity and policy and therefore is the last one that could afford to be blind for the oceans of personal sorrow and social misery and for the lack of justice, wherever these are present and become the plight of fellowman. Woe to the Free University if it should not open its eyes. But when we wage battle against it with unviolent means, expressly based by you on the faith in the Saviour of the world, who did not threaten when he suffered and did not scold when scolded; in that case we want to let you know by means of this honorary degree how we also recognise the way of Christ in these methods.” „I spoke of wider grounds. It gives courage to all who are suppressed for being a minority deviating in the colour of their skin, in their faith or otherwise. They are all aching for a position in which they shall no longer be disdained, kicked or beaten, or threatened economically in their livelihood and psychically in their personality. They are dreaming of a reality, in which they shall no longer be judged according to the false picture one has of them, in which their antagonists have projected their own dark desires; of a reality in which they are judged and treated on the ground of their character in a society in which justice rules.” Tenslotte de passage waarom het met name gaat: „how easy we, with our craving for distinction, can murder everything human and so damage Gods image and transgress

the christian commandment of love. We do not give you this honorary degree out of self-satisfaction of the self-assured conviction that in the Netherlands there is no social hatred, no antisemitism, no antipapism on a large scale. These are latently present here also and our treatment of, for example, the many foreign labourers will be a testcase which contains a challenge, forcing us to pray that we, who believe to be standing shall not fall."

Hoe is het nu, ruim 16 jaar later, in crisistijd, met veel meer vreemdelingen dan destijds? Kunnen wij de toets van de kritiek doorstaan? Ik vrees van niet. Wie om zich heen kijkt en luistert weet dat er uiterst negatieve beelden van Surinamers, Turken en Marokkanen bestaan, dat ze nog steeds overwegend vuil en zwaar ongeschoold werk moeten verrichten, dat velen van ons vinden dat de meesten van hen leven van de sociale wetten waarvoor wij betaalden, dat ze lui zijn, gemakkelijk met vuist en mes klaar staan, onbetrouwbaar zijn en zo verder. Maar ook degenen onder ons die er anders over denken gaan die gewoon met hen om als met de andere Nederlanders? Neen, zij het ook niet op grond van hun opvattingen, maar door de hoge taalbarrière; zolang die er is is men gauw uitgepraat. Maar toch, de Surinamers dan? Ik aarzel erg; hoewel er heel wat mensen met hen omgaan doen velen dat toch weer niet, en wel op basis van de hierboven omschreven stereotypie. Ik vrees dat over het algemeen wij blanken, niet lelieblank zijn. Naast het Evangelie (goede boodschap) van de liefde van God en van de naastenliefde wordt vaak het Kakangelie (slechte boodschap) van de haat gehoord.

Toch staat de vreemdeling in het midden in de Bijbel. Jezus citeert telkens uit het Oude Testament als Hij over naastenliefde spreekt. In hun Verdeutschung van de Schrift blijven, zoals bekend, Buber en Rosenzweig heel dicht bij het Hebreeuws/Aramees taaleigen. In het boek Numeri 19 gaat het om de vreemdeling (vers 33/34) „Wenn ein Gastsasse bei dir in eurem Lande gastet, plackt ihn nicht, wie ein Sprosz von Euch sei euch der Gastsasse, der bei euch gastet, halte lieb ihn, dir gleich, denn Gastsassen wart ihr im Land Ägypten (heb hem lief want hij is als gij, want vreemdelingen waart gij in het land Egypte). Ich bin euer Gott." Dat is de context, waarin de tekst staat die in de vertaling van 1637 en die van het N.B.G. luidt: 'Gij zult Uw naaste liefhebben als Uzelf: „Halte lieb deinen Genossen, dir gleich. Ich bins.' (Heb Uw naaste lief, want hij is als gij. Ik ben het.)' De genoot is degene die op onze weg wordt geplaatst, met wie we in hetzelfde schuitje zitten: je echtgenoot, je reisgenoot, maar ook je Surinamer, je Turk en je Marokkaan. Niet het stichtelijke „iedereen liefhebben", maar degene met wie je te maken krijgt, zoals de filosofóof Buber in zijn boek „Ich und Du" ook heeft weergegeven.

De situatie in het heden afwegend heb ik er toch moeite mee het eredoctoraat goedkoop te noemen. King zelf heeft het allerminst zo ervaren. Hij was zeer geroerd – en zei mij dat ook – door de toespraak en nog meer door het lang aangehouden donderend applaus van de aanwezigen. Ook de volgende dag getuigde hij van zijn dank en waardering in de toespraak tot de leden van het studentencorps. Het was een daad die een teken was voor onszelf: de VU kon er niet meer onderuit partijganger van de armen en onderdrukten te worden: Dom Helder Camara heeft nadat King vermoord was – zijn plaats ingenomen, evenals Beijers Naudé.

Die h  
gram  
gerich  
Abra  
ginge  
hevig  
oorlo  
Toen  
„De  
boek  
grote  
(King  
steeg  
ons g  
zinne  
hebb  
gaat l  
We g  
konin  
maar  
plaqu  
ons t  
hem  
verle  
heid.  
zond  
agen  
blijv  
en ui  
eiger  
diept  
waak  
elkaa  
het g  
terug  
verle  
ruim  
macl  
rusti  
we n  
twist  
Dit v

Die herinnering moet levend blijven: wie is niet ontroerd als hij op de film of de grammofoonplaat de profetische toespraak bij de mars naar Washington weer hoort, gericht tot de tienduizenden, op de trappen van het Memorial van die andere bevrijder, Abraham Lincoln: I have a dream. En een profeet wás hij. Mijn gesprekken met hem gingen niet zo zeer over de negers in hun moeilijke positie, maar op dat moment was hij hevig bezorgd, ja beangst over het avontuur van de V.S. in Vietnam, die godvergeten oorlog, waarvan hij in 1965 mij de catastrofale afloop schetste.

Toen hij eens in London in St. Paul's cathedral preekte deed hij dat over Op. 21:26: „De lengte en de breedte en de hoogte waren gelijk.” Zijn vrouw vertelt dat in haar boek „Mijn leven met Martin Luther King”. Ik citeer: „Tijdens Martins preek zat die grote wereldwijze gemeente zwijgend en gespannen te luisteren. Later vertelde hij (King) dat hij de geweldige stroom van respons had gevoeld en zijn eigen ontroering steeg met de hunne. Zijn vader zat er ook en werd volkomen meegesleept. Leden van ons gezelschap plaagden Daddy King later en beweerden dat hij zachtjes een geliefd zinnetje had gefluisterd, dat hij in zijn eigen Baptisten kerk hardop geroepen zou hebben. Hij zei: „Maak het hun duidelijk zoon, maak het hun duidelijk.” „En daarom gaat het!”

We gedenken de grootste Amerikaan van na de Oorlog, de grote profeet, priester en koning (leider), Martin Luther King jr., die zijn talent niet ónder de korenmaat zette, maar óp de kandelaar, die de fakkel heeft gedragen over zijn eigen graf heen. Deze plaquette zal de herinnering levend moeten houden aan de man die ons gezegd heeft wat ons te wachten staat, maar vooral wat ons te doen staat. Hoe ouder ik word hoe meer ik hem bewonder en hoe meer het mij verheugt dat het de VU was die dit doctoraat verleende. Men mag hem bewonderen om zijn succesvolle methode van de geweldloosheid. De analyse daarvan kan ons veel leren omtrent sociale actie. Maar sociale actie zonder bidden is een slag in de lucht. Als de bloedhonden, als de onderwereldpolitieagenten, als Bull Connor en de waterstralen kwamen waarbij niemand overeind kon blijven staan, begon de schare onder zijn leiding te bidden. Bidden is vrijheid, uit je rol en uit het systeem vallen; het is mondigheid, geen grootmondigheid (waarin ieder zijn eigen woordje wil doen), een daad van saamhorigheid, solidariteit; het is roepen uit de diepte (niet om een oplossing voor het probleem of het verdriet) en een daad van waakzaamheid, want we weten meer over de komende stad, over hoe de dingen in elkaar zitten. Hier zijn we, God, komt er nou nog wat van Uw beloften? Het is immers het geloof dat ten grondslag ligt aan het bestaan van deze universiteit: we vinden het terug bij Martin Luther King jr. In een situatie waarin we dankbaar zijn voor het verleden, bidden voor de toekomst en waarin we vreugde beleven aan het heden is geen ruimte voor doemdenken en zwartgalligheid, waarin we goede sier maken met de machteloosheid, die op zichzelf al berusting en lautheid inhoudt. Daarom geen berusting over de moord op King, die tsaddiek, de betrouwbare rechtvaardige, die pikken we niet, evenmin als de samenleving die dit mogelijk maakt: daarover hebben we een twist met God.

Dit was wat ik U zeggen wilde: het lijkt me genoeg.